FORSKNINGSPROJEKT

Inkluderande arbetsliv för personer med funktionsnedsättningar: Erfarenheter av arbetslivet under Covid-19-pandemin

Populärvetenskaplig slutrapport

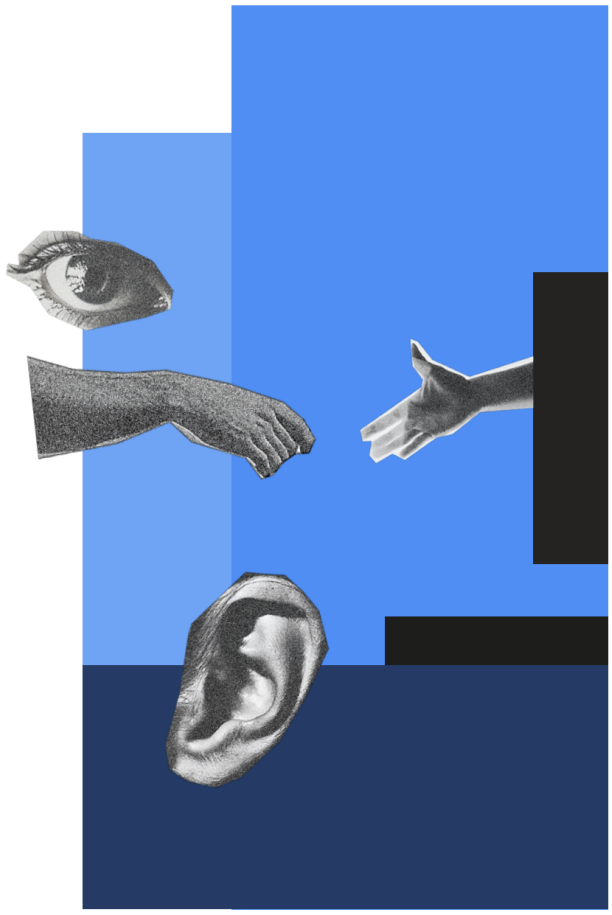

GÖTEBORGS UNIVERSITET

RI. SE

MALMÖ UNIVERSITY

FAKTARUTA

Arbetsliv under Covid-19 pandemin: lärande erfarenheter, designmöjligheter och framtida arbetsliv för personer med funktionsnedsättningar (Forte, Dnr 2021-01878)

2021-2025

Göteborgs Universitet, Malmö Universitet och RISE (Research Institutes of Sweden)

Jörgen Lundälv, Elisabet M. Nilsson, Magnus Eriksson och Jeroen Peeters

Sammanfattning

Det övergripande syftet med projektet har varit att studera på vilka sätt som erfarenheterna från Covid-19 pandemin kan bidra till att förbättra förutsättningarna för personer med olika former av funktionsnedsättning att delta i och bidra till full delaktighet i arbetslivet. Fokus har legat på att undersöka både kortsiktiga och potentiella långsiktiga effekter och konsekvenser av att arbeta hemifrån i digitala miljöer och vilka nya betydelser av social delaktighet och villkor för delaktighet som detta innebär. Intresset för frågor som berör det hybrida arbetslivets utveckling efter covid-19 pandemin har varit stort hos personer med olika funktionsnedsättningar, funktionsrättsorganisationer och arbetsgivare inom offentlig sektor. Flera olika målgrupper har involverats i projektet. Intervjuer gjordes med 26 personer med funktionsnedsättningar om deras arbetsliv under pandemin. Intervjuerna visade på vilken betydelse som reflektioner och minnen från pandemitiden haft för deras lärande. En serie med kollaborativa workshops på teman som framtidens arbetsplats samt inkluderade hybridmöten genomfördes tillsammans med representanter från funktionsrättsrörelsen. Två webbenkäter med funktionsrättsorganisationer respektive arbetsgivare visade på flera utmaningar. Bland arbetsgivarna var det två tredjedelar som uppgav att det vanligaste arbetssättet på arbetsplatserna utgjordes av hybridarbete (d v s arbete som genomförs växelvis i bostaden och på den egna arbetsplatsen). 61% av arbetsgivarna i studien uppgav att de inte hade tagit fram några riktlinjer för hur inkluderande videomöten kan organiseras på arbetsplatsen. Resultaten från alla projektaktiviteter visar att det finns mycket samlad kunskap och erfarenheter att ta vara på och samhällsbehovet har varit påtaglig då det funnits ett stort engagemang och intresse hos flera aktörer bland annat funktionsrättsorganisationer, arbetsgivare, myndigheter och inom akademin. Detta skulle kunna vara en god utgångspunkt för att skapa nationella riktlinjer för kommunikationsteknik och en hybrid arbetsplats för alla.

Utöver vetenskapliga publikationer och rapporter resulterade projektet också i en fotobok med minnen och berättelser från personer med olika former av funktionsnedsättningar om deras arbetsliv under pandemin. Boken skapar ett tidsdokument och en historieskrivning om pandemin där andra röster får ta plats. Projektet resulterade också i en praktiskt “Handbok för det inkluderande och hybrida arbetslivet: Ett kommunikations- och dialogverktyg för medarbetare och ledare”. De frågor som handboken lyfter syftar till att bidra till utvecklingen mot inkluderande, hybrida arbetsplatser där allas kompetenser och idéer kan komma till sin rätt och bidra till samhället och världen.

Bild på omslagssidan: Victor Lundin, bild från “Handbok för det inkluderande och hybrida arbetslivet. Ett kommunikations- och dialogverktyg för medarbetare och ledare”.

ISBN 978-91-527-8492-1

Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) har finansierad genomförandet av forskningsprojektet.

Forskarna är ensamma ansvariga för rapportens innehåll.

Förord

Covid-19-pandemin innebar samhällsomvälvningar i flera avseenden. Arbetslivet genomgick stora omställningar i samband med att många människor kom att arbeta på distans. Hem- och boendemiljöer förvandlades för många människor till rumsliga miljöer där arbete och arbetsuppgifter kom att genomföras. För personer med olika funktionsnedsättningar (som även var utsatta riskgrupper under pandemin) innebar denna samhällsomvälvning i arbetslivet förändringar som kom att innebära förändringar på både gott och ont. I den här rapporten kan du läsa och ta del av forskningsresultat från ett tvärvetenskapligt projekt om erfarenheter och lärande hos personer med olika funktionsnedsättningar i Sverige under Covid-19-pandemin. Rapporten är populärvetenskaplig och meningen är att alla ska kunna ta del av resultaten på ett kortfattat och tillgängligt vis i rapporten.

Forskningsprojektet som presenteras i rapporten pågick under åren 2021-2025 och för den som vill veta mer kan ta del av rapporter, böcker och annat material på projektets webbplats som också är dess arkiv. I slutet av rapporten finns en förteckning över flera referenser.

Ett tack riktas till alla samverkansaktörer under åren: myndigheter, organisationer, föreningar, näringslivet och akademi. Till projektet har även hört en referensgrupp med företrädare från flera funktionsrättsorganisationer och patientorganisationer. Ett tack framföres till följande organisationer: Astma- och Allergiförbundet, Göteborg, Autism- och Aspergerföreningen, Göteborg, DHR, Delaktighet, Handlingskraft, Rörelsefrihet, Göteborg, Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft, Göteborg, Göteborgsfontänen, Fontänhuset, Göteborg, RBU – Rörelsehindrade barn och ungdomar Göteborg, Riksförbundet Sällsynta Diagnoser, Stockholm, Riksföreningen Grunden, Göteborg, Sveriges Dövas Riksförbund, Stockholm och Personskadeförbundet RTP, Göteborg. Tack även till Nordens välfärdscenter i Stockholm som ingått i referensgruppen.

Avslutningsvis riktas ett varmt tack till vår finansiär Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) i Stockholm som har finansierat forskningsprojektet (Dnr 2021-01878).

En presentation av medverkande forskare finns i slutet av rapporten.

Göteborg den 19 januari 2026

Jörgen Lundälv

Projektledare och docent

Innehållsförteckning

Förord 4
Sammanfattning 6
1. Inkluderande arbetsliv för alla – ett forskningsområde 8
2. Aktörerna 8
3. Personer med funktionsnedsättningar 9
4. Familj och närstående 11
5. Representanter i funktionsrättsrörelsen och patientorganisationerna 11
6. Arbetsgivare och ledare 12
7. Workshops och designmöjligheter 13
8. Populärvetenskapliga publikationer 14
    8.1 Handbok för det inkluderande och hybrida arbetslivet 14
    8.2 Fotobok: Minnen från arbetslivet utifrån funktionsrättsperspektiv 15
9. Rekommendationer och råd 15

Referenser 17

Sammanfattning

Den här populärvetenskapliga rapporten sammanfattar resultat och erfarenheter från ett forskningsprojekt som pågått under åren 2021-2025 och som behandlat erfarenheter av arbetslivet under covid-19-pandemin för personer med olika funktionsnedsättningar i Sverige. Projektet som är finansierat av Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) har bedrivits vid Göteborgs Universitet, Institutionen för socialt arbete, Malmö Universitet, Institutionen för konst, kultur och kommunikation (K3) och RISE – Research Institutes of Sweden, Division Digital Systems. Syftet med forskningsprojektet har varit att få en ökad kunskap om arbetslivet under covid-19-pandemin, lärande erfarenheter, designmöjligheter och framtida arbetsliv för personer med funktionsnedsättningar. För att definiera problembilden har projektet utgått ifrån följande fem frågor: 1) På vilka sätt har personer med olika former av funktionsnedsättningar anpassat sitt arbetsliv till de nya förhållanden som pandemin orsakat? 2) Vilka strategier använde de för att anpassa sig till pandemisituationen? 3) Vilka typer av digitala tekniker och verktyg använde de för att delta i arbetslivet under pandemin? 4) Vilka styrkor, möjligheter, svagheter och hot upplevde de under pandemin och hur påverkade detta deras arbetsliv? 5) På vilka sätt har deras arbetslivssituationer under pandemin påverkat deras familjeliv?

Projektet utgår från en multidisciplinär approach som består av funktionshindersforskning, arbetslivsforskning och designforskning (participatory design approaches). Forskarlaget i projektet består av forskare som representerar flera vetenskapliga ämnen som socialt arbete, funktionshinderhinder, samhällstransformation och design. I projektets samtliga studier har personer med olika funktionsnedsättningar samt representanter från olika funktionsrättsorganisationer involverats i planering, genomförande och brukarmedverkan.

Forskningsprojektets resultat kan bidra till att lösa flera samhällsutmaningar med fokus på ett inkluderande arbetsliv för personer med funktionsnedsättningar. En utmaning är att skapa ett arbetsliv som innebär ett inkluderande av alla människor. Den nya kunskap som framkommit har sin utgångspunkt i levda erfarenheter från personer med olika funktionsnedsättningar. Projektet har bland annat visat att det finns ett stort behov av nationella riktlinjer för exempelvis arbetsgivare om hur inkluderande arbetsförhållanden kan skapas. I en webbenkätundersökning riktad till funktionsrättsorganisationer i Sverige visade att en majoritet av organisationerna inte hade tagit fram några nationella riktlinjer inom organisationerna för hur ett inkluderande hybridt arbetsliv kan organiseras och faciliteras. Forskningens bidrag till att lösa samhällsutmaningar om det inkluderande arbetslivet är en fråga om hur kunskap och erfarenheter hos personer med funktionsnedsättningar tas tillvara, systematiseras och på ett konkret sätt kan användas i praktisk handling genom att skapa handlingsplaner och riktlinjer som i sig kan verka stödjande för exempelvis lokala och regionala funktionsrättsorganisationer inom den idéburna sektorn. Projektet har även visat att de funktionsrättsorganisationer som representerar mindre förekommande funktionsnedsättningar i samhället inte är lika representerade och att det finns målgrupper vars behov och förutsättningar inte synliggörs. Exempel på sådana målgrupper är personer med stamning och andra typer av talstörningar. Forskningens bidrag till att lösa samhällsutmaningar inom livsområdet arbete och utbildning handlar även om tillgång till teknik och digital kompetens. För en del personer med funktionsnedsättningar kan såväl

bristande tillgång till teknik och mindre digital kompetens innebära att de blir försatta i ett digitalt utanförskap och fattigdom. Projektet har visat att flera funktionsrättsorganisationer förmedlat en bild av att både kommunikation och samarbete via digitala miljöer inte kan användas av alla. Detta är förhållanden som måste kunna erkännas och respekteras. Om exempelvis en organisation fortsätter att använda videomöten trots att medlemmar inte har förmåga att medverka kommer detta att kunna få en exkluderande effekt.

Under covid-19-pandemin har familjemedlemmar och närstående till personer med funktionsnedsättningar haft en stor betydelse för dem avseende socialt stöd men även att ha fått stöd och hjälp med användandet av digital teknik och uppkopplingar. För några har även närheten till familjen inneburit att de inte upplevt sig vara socialt isolerade. Arbetslivssituationer vid hem- och distansarbete kan påverka familjelivet på olika vis eftersom alla inte har någon naturlig arbetsplats i bostadsmiljön.

1. Inkluderande arbetsliv för alla – ett forskningsområde

Ett inkluderande arbetsliv för alla människor i samhället är viktigt betraktat ur flera olika perspektiv såsom demokrati, delaktighet, jämställdhet och rättviseperspektiv. Betraktat ur ett funktionsrättsperspektiv är full delaktighet inom alla livs- och samhällsområden också viktigt ur FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning samt utifrån den svenska funktionshinderspolitikens olika mål. Under senare år har forskning inom olika områden särskilt uppmärksammat arbetslivet utifrån ett inkluderande perspektiv. Under senare år, särskilt efter covid-19-pandemin, har intresset fokuserats på inkluderande arbetsliv för personer med olika funktionsnedsättningar. Under år 2025 publicerades en forskningsrapport som särskilt visar att distansarbete har stor betydelse för personer med funktionsnedsättning och deras möjlighet till en ökad sysselsättning i Sverige (Funktionsrätt Sverige, 2025; Rooth, Bloom & Dahl, 2025). Forskningsstudien visade att distansarbete för personer med funktionsnedsättning i anslutning till pandemin underlättade eftersom bland annat pendling och arbetsförhållanden tidigare var utmanande för funktionsnedsatta personer. Författarna till forskningsstudien rekommenderade en ökad uppmuntran till både offentliga och privata arbetsgivare att använda sig av hybridarbete för att stärka både tillgänglighet och flexibilitet för personer med funktionsnedsättning. De ansåg även att det är viktigt att utveckla en tillgänglig digital infrastruktur och verktyg för personer som har olika typer av funktionsnedsättningar (Rooth, Bloom & Dahl, 2025). Det konstateras även i forskningen att personer med funktionsnedsättning har en låg sysselsättningsgrad om man jämför med resterande delen av befolkningen (Rooth, Bloom & Dahl, 2025:1).

När vi började forskningsprojektet ”Arbetsliv under Covid-19 pandemin: lärande erfarenheter, designmöjligheter och framtida arbetsliv för personer med funktionsnedsättningar” var målet att få en ökad kunskap om levda erfarenheter hos personer med funktionsnedsättningar men även att kartlägga kunskap och erfarenheter hos andra aktörer som myndigheter, arbetsgivare och funktionsrättsrörelsen i Sverige. Projektet inleddes med en litteraturöversikt (scoping review) för åren 2020-2022 och som publicerades år 2023 (Eriksson, Nilsson & Lundälv, 2023). Genomgången visade på kunskapsluckor inom området. En av kunskapsluckorna var att det fanns lite forskning om hur personer med funktionsnedsättningar hanterade och lärde sig av olika utmaningar i arbetslivet under pandemin. Endast åtta relevanta artiklar påträffades i studien. Viktiga aspekter för framtida forskning beskrevs vara intersektionalitet, hybrida arbetsmiljöer, digitala klyftor samt betydelsen av ett ökat deltagande i forskningen för personer med olika funktionsnedsättningar (Eriksson, Nilsson & Lundälv, 2023).

2. Aktörerna

I projektet valde vi att undersöka förhållandena i arbetslivet för olika aktörer. Dessa var personer med funktionsnedsättningar samt deras familjemedlemmar och närstående (vänner, kollegor och andra arbetskamrater), representanter i funktionsrättsrörelsen och patientorganisationerna samt hos ledare och chefer (arbetsgivare) inom främst offentlig

sektor. Resultat från de olika undersökningarna där aktörsröster presenteras har redovisats under några rubriker nedan.

3. Personer med funktionsnedsättningar

I Sverige saknas officiell statistik över antal personer med olika funktionsnedsättningar. Funktionsrätt Sverige är en paraplyorganisation för totalt 49 olika funktionsrättsorganisationer som organiserar ett stort antal personer med olika funktionsnedsättningar och deras närstående (Lundälv, Nilsson & Eriksson, 2022). Beräkningar har gjorts av antal personer med olika funktionsnedsättningar och år 2025 beräknades gruppen med funktionsnedsättning vara 550 000 personer i Sverige (Rooth, Bloom & Dahl, 2025; SCB, 2025).

I projektet kom vi i kontakt med personer med olika typer av funktionsnedsättningar främst via olika funktionsrättsorganisationer och patientorganisationer. Genom kontakter med paraplyorganisationen Funktionsrätt Sverige och flera av deras medlemsorganisationer kunde organisationerna anmäla sitt intresse att delta i projektets olika aktiviteter. Det var också med hjälp av många organisationer som vi kunde rekrytera deltagare till flera undersökningar. De deltagare som rekryterades till projektets olika studier hade både medfödda samt förvärvade funktionsnedsättningar och de var medlemmar med olika aktivitetsgrad i funktionsrättsrörelsen. I början av projekttiden sände vi ut en förfrågan till samtliga 49 organisationer som ingick i Funktionsrätt Sverige för att sondera intresset att vara delaktiga i forskningsprojektet. Alla organisationer hörde inte av sig utan det var endast elva organisationer som anmälde intresse för ett aktivt deltagande i projektet. De funktionsrättsorganisationer som ingick i referensgruppen till projektet var följande: Astma- och Allergiförbundet, Göteborg, Autism- och Aspergerföreningen, Göteborg, DHR, Delaktighet, Handlingskraft, Rörelsefrihet, Göteborg, Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft, Göteborg, Göteborgsfontänen, Fontänhuset, Göteborg, RBU – Rörelsehindrade barn och ungdomar, Göteborg, Riksförbundet Sällsynta Diagnoser, Stockholm, Riksföreningen Grunden, Göteborg, Sveriges Dövas Riksförbund, Stockholm och Personskadeförbundet RTP, Göteborg.

De målgrupper som fanns representerade i forskningsprojektet var fysiska funktionsnedsättningar, kognitiva funktionsnedsättningar, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, intellektuella funktionsnedsättningar och psykiska funktionsnedsättningar. Utöver dessa målgrupper fanns även organisationen Riksförbundet Sällsynta Diagnoser med under hela projekttiden. Därmed fanns det representerat personer med funktionsnedsättningar som var antingen synliga eller osynliga (dolda funktionsnedsättningar). Alla olika typer av funktionsnedsättningar var inte representerade i projektet. Detta kan förvisso ses som en brist men i föreliggande projekt har det varit både en fråga om avgränsning och att endast ett begränsat antal organisationer visat ett intresse att ingå i referensgruppen och de olika aktiviteter som erbjudits under projekttiden. Vi är medvetna om att större organisationer som exempelvis Riksförbundet FUB (barn, unga och vuxna med intellektuell funktionsnedsättning) inte varit med i referensgruppen men att många funktionsrättsliga frågor och perspektiv har förts fram av de representerade organisationerna.

Ett stort antal intervjuer med personer med olika funktionsnedsättningar i projektet har visat på vilken betydelse som reflektioner och minnen från pandemitiden haft för deras lärande. De flesta intervjuerna genomfördes via videokonferensprogrammet Zoom. Vi har även genomfört intervjuer med familjemedlemmar (närstående personer) (Lundälv, Eriksson & Nilsson, 2023). Totalt intervjuades 26 personer med olika funktionsnedsättningar om deras erfarenheter av möjligheter och utmaningar i arbetslivet under pandemin. Det var framför allt tre övergripande teman som kunde identifieras i samband med intervjuerna. Temana var följande: 1) socialt stöd, 2) arbetsmiljön, 3) teknologi, tillgänglighet och infrastruktur. Rösterna från personer med funktionsnedsättningar och deras närstående visade på framåtblickande och därmed lösningsfokuserade insikter om framtidens arbetsliv i en post-pandemisk värld. Det var framför allt förslag på åtgärder för att kunna stärka ledarskap, arbetsmiljö, digitala kompetenser och tillgången till teknik och infrastruktur som lyftes fram och diskuterades. De reflektioner som gjordes handlade exempelvis om hem- och distansarbetets betydelse samt hybrida former av arbetsliv. Såväl möjligheter som utmaningar lyftes fram av deltagarna i studien (Lundälv, Eriksson & Nilsson, 2023). Bland möjligheterna fanns betydelsen av ett stöttande ledarskap och organisation men även värdefullt stöd från kollegor och sociala nätverk. Andra möjligheter som lyftes fram av deltagarna var betydelsen av alternativa arbetsplatser utanför den vanliga arbetsplatsen och en stärkt gemenskap i föreningslivet tillsammans med ett ökat intressepolitiskt engagemang. Samtidigt menade intervjupersonerna att det fanns flera utmaningar i arbetslivet. Det kunde till exempel handla om brister i ledarskap och brist på solidaritet och kollektivt ansvar. Att arbeta hemifrån (distansarbete) kunde även innebära en social isolering för flera av deltagarna. En utmaning som några lyfte fram var deras anställning och anställningstrygghet.

Intervjupersonerna menade att det fanns flera möjligheter när det handlade om deras arbetsmiljö. Att arbeta hemifrån hade gjort det möjligt med flexibla arbetsdagar och de kunde även bättre utforma den egna arbetsplatsen efter deras behov och förutsättningar. En annan möjlighet som de såg med arbetsmiljön var att det skedde en minskad diskriminering. Distansarbete kan alltså kompensera för otillgänglighet och exkludering på den fysiska arbetsplatsen. Samtidigt som det fanns möjligheter uppstod flera utmaningar sett ur ett arbetsmiljöperspektiv. Några av deltagarna beskrev utmaningar med att kunna organisera och disciplinera sig själv medan andra inte kunde hitta någon lämplig arbetsplats i hemmiljön. En annan utmaning som lyftes fram var begränsningar i datasäkerhet och den personliga integriteten. Slutligen berättade deltagarna om risken med att få en försämrad fysisk hälsa, arbetsutmattning på grund av överansträngningar och uteblivna pauser men även risker för att överprestera för att kunna kompensera för funktionsnedsättningen.

Det tredje temat som intervjupersonerna berättade om var teknik, tillgänglighet och infrastruktur. Bland möjligheterna såg deltagarna framför allt att de hade fått en ökad digital kompetens och att de kunde dra nytta av sina förmågor. De upplevde att de hade fått en ökad tillgänglighet till den digitala tekniken och såg även fördelar med de videokonferensmöten som de var delaktiga i. Det fanns även flera utmaningar med teknik, tillgänglighet och infrastrukturen. Det kunde exempelvis handla om digitala kunskapsluckor och brist på kunskap om hur man använde tekniska verktyg vid distansarbetet. Andra utmaningar som beskrevs av deltagarna var kontraproduktiv teknik (även om exempelvis

andra kollegor använder teknik som försämrar ljud- och bildkvalitet), begränsad tillgänglighet och dålig användbarhet samt bristande kommunikation online.

4. Familj och närstående

I projektet har även familjeperspektivet och närhet till närstående till exempel vänner, kollegor och andra arbetskamrater undersökts. Under covid-19-pandemin innebar de nya arbetsförhållandena i form av hem- och distansarbete att arbetet flyttade hem till hem- och boendemiljöerna. Detta innebar en stor förändring för många både vad avsåg att utforma en ny och egen arbetsplats. Bland de personer med funktionsnedsättningar som intervjuades i projektet levde 65 % i en relation. Det finns en risk för att personer med funktionsnedsättningar blir beroende av stöd både från kollegor och/eller familjemedlemmar för att kunna få tillgång till arbetsmaterial och olika kanaler. I värsta fall kan en person med funktionsnedsättning tvingas att sluta arbeta eftersom svårigheterna att kunna arbeta med begränsade möjligheter blir för stora exempelvis att kunna ha en god tillgänglighet och ha förmåga att komma åt system utanför arbetsplatsen.

För personer med funktionsnedsättningar som deltog i studien var det viktigt att kunna få lugn och ro på en lämplig arbetsplats i hem- och boendemiljön. För att kunna hantera säkerhet, integritet och konfidentialitet i de egna arbetsuppgifterna var det viktigt att de kunde arbeta med till exempel känsliga ämnen i en avskild arbetsmiljö i bostaden. Svårigheter och dilemman uppstod i sådana situationer då en person med funktionsnedsättning delade sin arbetsplats och arbetade i samma rum som andra familjemedlemmar i bostaden. För personer med olika funktionsnedsättningar är det särskilt viktigt att arbetsplatsen är ergonomiskt utformad och att de kan arbeta i en arbetsmiljö där det är lugn och ro. Under pandemin var det flera personer med funktionsnedsättningar som hade kontorsplatser i bostaden och arbetade sida vid sida med sina familjemedlemmar.

5. Representanter i funktionsrättsrörelsen och patientorganisationerna

Under hösten 2023 genomfördes i projektet en webbenkätundersökning som var riktad till funktionsrättsorganisationerna i Sverige. Syftet med undersökningen var att få mer kunskap om hur funktionsrättsorganisationerna aktivt arbetar med frågor om det hybrida arbetslivet och med inkluderande videomöten. Totalt 104 företrädare vid totalt 22 olika organisationer deltog i studien (Lundälv, Eriksson & Nilsson, 2024). Följande funktionsrättsorganisationer deltog: Afasiförbundet i Sverige, Astma- och Allergiförbundet, Autism Sverige, DHR – Delaktighet Handlingskraft Rörelsefrihet, Funktionsrätt Sverige, Förbundet Unga Rörelsehindrade, Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft, Hörselskadades Riksförbund (HRF), Neuroförbundet (Neuro), Parkinsonförbundet, Personskadeförbundet (RTP), Riksförbundet Attention, Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar (RBU), Riksförbundet för Social och Mental Hälsa (RSMH), Riksförbundet Sällsynta diagnoser, Stamningsförbundet, Svenska Marfanföreningen, Sveriges Dövas Riksförbund, Sveriges Fontänhus Riksförbund, Synskadades Riksförbund (SRF), Unga Hörselskadade och Unga med Synnedsättning.

Undersökningen visade att det fanns en stor medvetenhet bland funktionsrättsorganisationerna om utmaningar och möjligheter med det hybrida arbetslivet och vad det innebär för personer med olika funktionsnedsättningar. Studien visade på flera möjliga förbättringsområden. Bland annat visade resultatet på att majoriteten av deltagarna (60 av 104) att deras respektive funktionsrättsorganisationer inte hade utvecklat några handlingsplaner eller riktlinjer för ett inkluderande hybridt arbetsliv och hur det kan organiseras och faciliteras. Enkätundersökningen visar på att det finns rikligt med kunskap och erfarenheter i organisationerna som skulle kunna användas för att utveckla ett inkluderande arbetsliv. Undersökningens resultat kunde även visa att det fanns en bristande tillgång till både teknik och digital kompetens hos medlemmarna i funktionsrättsorganisationerna. En viktig slutsats i studien var att kommunikation och samarbete via digitala miljöer inte är till för alla personer med funktionsnedsättningar vilket är något som alltid måste respekteras. Bland annat lyftes det upp en risk för att exkluderande effekter skulle kunna uppstå om man fortsätter att utveckla och genomföra videomöten som inte alla vill eller har förmåga att medverka i.

Webbenkätundersökningen visade att närmare en tredjedel av deltagarna representerade personer med olika hörselnedsättningar. Detta ger en bild av att engagemanget var särskilt stort hos funktionsrättsorganisationer som organiserade medlemmar med hörselnedsättningar. Organisationer som representerade mindre förekommande funktionsnedsättningar som exempelvis personer med stamning och andra talstörningar var mindre representerade i studien.

6. Arbetsgivare och ledare

Under våren 2024 genomfördes en webbenkätundersökning som riktades till arbetsgivare inom offentlig sektor i Sverige (Lundälv, Eriksson & Nilsson, 2024). Syftet med studien var att få en ökad kunskap om hur arbetsgivare och ledare aktivt arbetar med frågor om det hybrida arbetslivet och inkluderande videomöten. Intresset för att delta i undersökningen var stort och totalt medverkade 942 representanter för arbetsgivare inom offentlig sektor. Deltagarna rekryterades genom att en inbjudan distribuerades till kommuner, statliga myndigheter samt till organisationer. Totalt medverkade 643 kvinnor och 291 män i studien. Deltagarna var verksamma som chefer och arbetsledare inom offentlig sektor. Resultatet av undersökningen visade att fysiska möten på arbetsplatsen, videomöten och hybrida videomöten var lika vanligt förekommande. Två tredjedelar av de som deltog i webbenkätundersökningen svarade att det mest vanliga arbetssättet var hybridarbete nämligen att arbetet genomfördes växelvis i hemmiljö och på den fysiska arbetsplatsen.

Ett viktigt resultat av studien var att chefer och ledare uppgav att hybridmöten upplevs vara tidsbesparande, effektiva och inkluderande former av möten som kan genomföras enkelt och snabbt. Det fanns även andra fördelar enligt deltagarna exempelvis att hybridmöten kunde skapa lugnare arbetsmiljö med en lägre stressnivå. Ett minskat resande på väg till olika möten upplevdes även som positivt sett ur miljösynpunkt.

Undersökningen visade att chefer och ledare inte hade tagit fram några riktlinjer för hur inkluderande videomöten kan organiseras. En majoritet (61,1 %) uppgav att de saknade

sådana riktlinjer. De använde inte heller sig av några handlingsplaner eller riktlinjer för inkluderande videomöten som andra hade tagit fram.

Arbetslivet inom offentlig sektor innebär både möjligheter och utmaningar för arbetsgivare och ledare. Studien visade att en majoritet av deltagarna själva upplever sig ha goda insikter i vad utmaningarna innebär men inte hur de kan hanteras i praktiken. Enkätundersökningen visade att det finns betydande kunskap, erfarenheter och flera förslag på förändringar (idéer) på arbetsplatserna. All denna samlade kunskap skulle kunna vara viktiga underlag för nationella riktlinjer för den hybrida arbetsplatsen i framtiden så att alla personer kan ha möjlighet att delta.

7. Workshops och designmöjligheter

Resultaten från intervjuerna och enkätundersökningen visade på både utmaningar och möjligheter med det hybrida arbetslivet. Insikterna fungerade som utgångspunkt till nästa steg i projektet då utmaningarna/möjligheterna omformuleras till designmöjligheter. Ett urval av designmöjligheterna undersöktes i worskhopliknande former.

– *Hur kan vi designa ett dialogverktyg som ledare och medarbetare kan använda som stöd för att skapa goda förutsättningar för ett framtida arbetsliv i hybrida former?*

Under två designworkshops som genomfördes tillsammans personer med funktionsnedsättningar undersökte och utvecklade vi olika metoder och dialogverktyg för att kommunicera, formulera, fånga upp visioner och målbilder om det framtida arbetslivet hos personer med funktionsnedsättningar. Syftet vara att samla in visioner, målbilder, drömmar och berättelser om framtidens arbetsliv utifrån ett funktionsrättsperspektiv.

– *Hur kan vi designa inkluderande hybridmöten där alla kan delta på lika villkor?*

En betydande del av det hybrida arbetslivet handlar om att delta i videomöten och samarbeta på distans vilket kommande workshops fokuserade på. En avgörande utmaning som framgick av intervjuerna är hur vi kan skapa förutsättningar för inkluderande hybridmöten där alla kan delta på lika villkor. Vad innebär ett inkluderande hybridmöte och hur kan det organiseras och utformas? Två workshops genomfördes där deltagarna fick en hands-on, praktisk upplevelse av utmaningarna med att organisera ett inkluderande hybridmöte. Erfarenheterna dokumenterades och skapade underlag till den handbok som kom att utvecklas i nästa steg av projektet.

Ytterligare en workshop på temat genomfördes tillsammans med funktionsrättsorganisationer i Sverige och i Norge och forskare inom HCI (human-computer-interaction) på en konferens i Uppsala i oktober 2024, NordiCHI’24 (Nilsson, Eriksson & Lundälv, 2024). Syftet med workshopen var att fokusera på interpersonell kommunikation, faciliterings- och ledningsfrågor samt på praktiska designmetoder. Workshopen var en så kallad ”snabbkurs” hur distans- och funktionshinderinkluderande aktiviteter kan organiseras samt vilka utmaningar som kan uppstå och hur dessa kan hanteras. Genom att representanter från funktionsrättsorganisationer fick träffa varandra samt forskare på området kunde ett ömsesidigt utbyte och lärande uppstå. En viktig slutsats från workshopen var att deltagarna upplevde att det både var komplext och svårt att uppnå inkludering i hybridmöten (deltagare

på plats och deltagare på distans), att kunna mötas på lika villkor oavsett funktionsnedsättning. En annan slutsats var att det är viktigt att sluta jämföra hybridmöten med fysiska möten utan i stället behandla hybridmöten utifrån vad dessa faktiskt kan leverera. Workshopen erbjöd möjligheter till reflektioner om hybridmötets styrkor och begränsningar. Representanter från funktionsrättsorganisationer som deltog i workshopen reflekterade över att distansdeltagare lätt kunde bli sekundära. För de som deltog i det fysiska mötet kunde pausen förvandlas till en social händelse medan deltagare som medverkade online lämnades ensamma. Det kan också vara en strategi att en del personer väljer bort det fysiska mötet och i stället deltar online för att undvika en social situation och/eller att kunna spara energi och kraft.

8. Populärvetenskapliga publikationer

Utöver vetenskapliga publikationer och rapporter (se en sammanställning i Referenser) resulterade projektet två populärvetenskapliga publikationer:
“Handbok för det inkluderande och hybrida arbetslivet: Ett kommunikations- och dialogverktyg för medarbetare och ledare” (Eriksson et al., 2025) och en fotobok “Minnen från arbetslivet utifrån funktionsrättsperspektiv” (Nilsson et al, 2025).

8.1 Handbok för det inkluderande och hybrida arbetslivet

En gemensam slutsats från intervjuer, enkätstudien och workshops är att det hybrida arbetslivet kan skapa goda förutsättningar för personer med olika typer av funktionsnedsättningar att delta i och bidra till arbetslivet. Samtidigt medför dessa nya arbetsformer även utmaningar kopplade till frågor i hybrida arbetsmiljöer, ledarskap, hållbara arbetsrutiner, risken för social isolering, bristande tillgång till tillgänglighetsanpassad teknik och digitala färdigheter. Det finns kompetensbrister hos både ledare och medarbetare när det gäller att hantera dessa utmaningar.

För att skapa förutsättningar för kompetensutveckling tog vi fram en praktisk handbok som lyfter olika områden i det hybrida arbetslivet som är viktiga att hantera för att skapa förutsättningar för alla att delta. Handboken har titeln ”Handbok för det inkluderande och hybrida arbetslivet: Ett kommunikations- och dialogverktyg för medarbetare och ledare” (Eriksson et al., 2025). Handboken ger både vägledning och exempel och består av fyra delar: Hybridmöten, Hybrida kollegor och arbetsgrupper, Utvecklingssamtal för det hybrida arbetslivet samt avslutningsvis Mitt hybrida arbetsliv. Målet med handboken är att skapa bättre förutsättningar för inkludering ur ett funktionsrättsperspektiv och att den ska kunna användas av alla i arbetslivet oavsett typ av funktionsnedsättning.

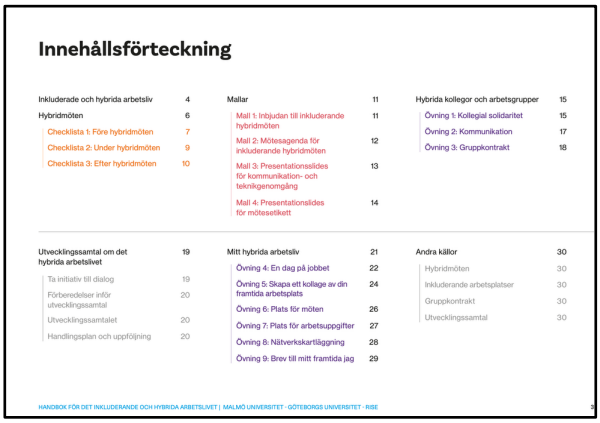

Bilder 1 och 2. Omslag och innehållsförteckning till handboken formgiven av Victor Lundin. Handboken kan laddas ner från: https://dworklife.uni.mau.se/publications.

8.2 Fotobok: Minnen från arbetslivet utifrån funktionsrättsperspektiv

Fotoboken delar minnen och berättelser från personer med olika former av funktionsnedsättningar om deras arbetsliv under covid-19-pandemin (Nilsson et al., 2025). De tretton personer vars berättelser är med i boken fick i uppdrag att i ord och bild beskriva sina arbetsplatser under pandemin, hur en vardag kunde se ut, vad som blev svårare respektive enklare och vad de lärt sig. De skrev också brev till sina framtida jag om vad de upplevt och vill ta med sig i livet framåt i en postpandemisk värld. Berättelserna presenteras i ett flöde och i en oberoende ordning men ibland hakar minnesfragmenten i varandra och upplevelserna vävs samman. Boken skapar ett tidsdokument och en historieskrivning om pandemin där andra röster får ta plats.

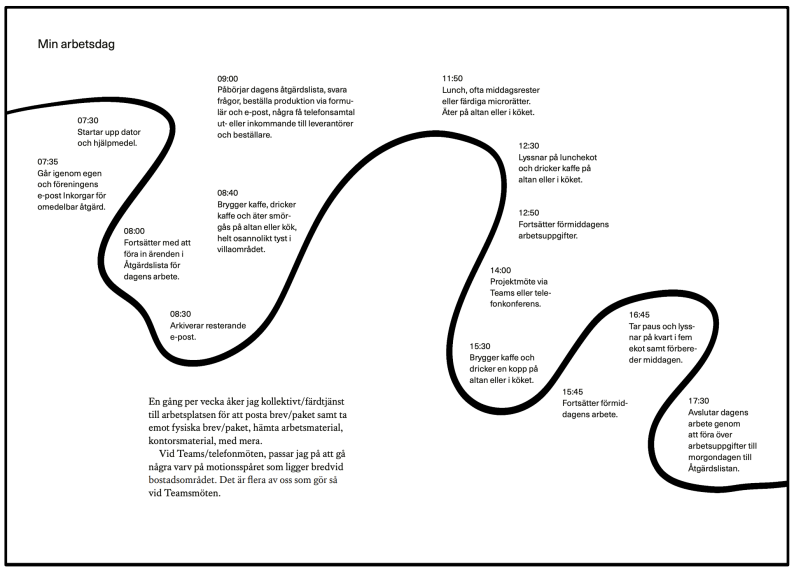

Bilder 3 och 4. Omslag och ett uppslag i fotoboken, formgiven av Victor Lundin. Fotoboken kan laddas ner från: https://dworklife.uni.mau.se/publications.

9. Rekommendationer och råd

Projektet bidrar med ny kunskap om hur ett inkluderande arbetsliv för personer med olika funktionsnedsättningar har upplevts av flera olika aktörer. Erfarenheter från covid-19-pandemin har visat att det finns såväl möjligheter som utmaningar för inkluderande och hybrida möten. Under och efter pandemin har det uppstått lärande erfarenheter och reflektioner hos en rad olika aktörer. I projektet har vi koncentrerat oss på de erfarenheter som finns hos personer med olika funktionsnedsättningar och deras närstående, hos representanter (företrädare) vid olika funktionsrättsorganisationer och patientorganisationer, hos arbetsgivare och ledare inom offentlig sektor men även vad forskningen säger oss på området.

För att utveckla och stärka ett inkluderande hybridtarbetsliv är det viktigt att flera åtgärder vidtas men även att forskningen fortsätter på fältet och tar lärdom av praktiska försök att stärka inkludering. Det är viktigt att det även finns ett förebyggande arbete mot stress, ohälsa, social isolering och socialt utanförskap när vi talar om distansarbete och hybridt arbetsliv. Ur ett funktionsrättsperspektiv är det mycket viktigt att alla kan inkluderas och att erkännanden och respekt ges till de som inte vill eller har förutsättningar och förmågor att kunna delta på lika villkor exempelvis deltagande i videomöten.

Det finns flera viktiga åtgärder som kan vidtas för att utveckla ett inkluderande och hybridt arbetsliv. Projektets olika studier har visat att det finns såväl kunskap som erfarenheter hos enskilda personer, funktionsrättsorganisationer och hos arbetsgivare och ledare som skulle kunna utgöra goda underlag till att utveckla nationella riktlinjer och handlingsplaner för att utveckla och stödja olika digitala mötesformer.

Det är angeläget att vidare forskning på fältet framöver inkluderar yngre personer i arbetslivet. Föreliggande projekt har haft svårigheter att involvera och rekrytera unga i de olika studierna. Utvecklingen av framtida hybrida arbetsliv är beroende av yngre personer med funktionsnedsättningar, deras villkor, förmågor och drömmar om ett inkluderande och hållbart arbetsliv. Ett annat angeläget område för vidare forskning i framtiden vore att genomföra fördjupade studier inom funktionshindersforskningen och särskilt uppmärksamma olika intersektionella perspektiv. På så vis skulle man kunna få en ökad kunskap om olika mönster och grupper som är fångade i fattigdom och utanförskap i arbetslivet.

Referenser

De publikationer som framtagits inom ramen för forskningsprojektet finns tillgängliga via följande hemsida: https://dworklife.uni.mau.se/publications/ Flera av rapporterna finns även tillgängliggjorda i databaserna DiVA samt databasen GUPEA vid Göteborgs universitet. Rapporterna finns även tillgängliga via Kungliga bibliotekets databas LIBRIS.

Eriksson, M., Nilsson, E M. (2020). Project report: Co-designing methods for exploring communication and security concerns in crisis situations. Report, RISE, Malmö Universitet.

Eriksson, M., Lundälv, J., Nilsson, E M. (2021). Challenging norms of crisis preparedness by listening to voices from the (dis)ability movement in Sweden. In *Proceedings of the International Crisis and Risk Communication Conference*, *4,* 19-22, Orlando Fl: Nicholson School of Communication and Media. https://doi.org/10.30658/icrcc.2021.05

Eriksson, M., Lundälv, J., Nilsson, E M. (2021). Challenging norms of crisis preparedness by listening to voices from the (dis)ability movement in Sweden. Poster presentation at the *International Crisis and Risk Communication Conference*, University of Central Florida, USA. March 8–10.

Eriksson, M., Nilsson, E M., Lundälv, J. (2023). A Scoping Review of Research Exploring Working Life Practices of People with Disabilities During the COVID-19 Pandemic. Review articles. *Scandinavian Journal of Disability Research (SJDR),* 25(1), 241-255. https://doi.org/10.16993/sjdr.1012

Eriksson, M., Nilsson, E M., Lundälv, J., Lundin, V. (2024). Minnen från arbetslivet utifrån funktionsrättsperspektiv. Göteborgs universitet, RISE och Malmö universitet. ISBN 978-91-527-8491-4.

Eriksson, M., Nilsson, E M., Lundälv, J. (2024). Leadership in post-pandemic hybrid work environments. Learning from working life experiences of people with disabilities. The *31st Nordic Sociological Association Conference*, Norrköping, Sweden, August 14-16.

Eriksson, M., Lundälv, J., Nilsson, E M. (2024). Who makes and unmakes accessibility in post-pandemic remote work? Perspectives from a study with Swedish Disability Rights Organizations. *The European Association for the Study of Science and Technology and the Society for Social Studies of Science 2024 (EASST-4S)*, Amsterdam, NL, July 16-19.

Eriksson, M., Nilsson, E M., Lundälv, J., Lundin, V. (2025). Handbok för det inkluderande och hybrida arbetslivet. Ett kommunikations- och dialogverktyg för medarbetare och ledare. Göteborgs universitet, RISE och Malmö universitet.

Funktionsrätt Sverige. (2025). Distansarbete kan lyfta sysselsättning för personer med funktionsnedsättning. 8.12. https://funktionsratt.se/nyheter/distansarbete-kan-lyfta-sysselsattningen-for-personer-med-funktionsnedsattning/

Lundälv, J., Nilsson, E M., Eriksson, M. (2021). Rapport 1: Normkreativ krisberedskap – Ett forskningsprojekt med syftet att utveckla metoder som stärker allmänhetens beredskap inför och hantering av samhällskriser såsom pandemier. Rapport, RISE, Malmö Universitet, Göteborgs Universitet. ISBN 978-91-89385-18-4.

Lundälv, J., Nilsson, E M., Eriksson, M. (2022). Covid-19 Pandemic Coping Strategies in a Complex Landscape of Crisis Communication: A Participatory Study with Disability Organisations in Sweden. *Baltic Screen Media Review*, 10(1), 140-161. https://doi.org/10.2478/bsmr-2022-0010

Lundälv, J., Eriksson, M., Nilsson, E M., Lindberg, L. (2022). Conducting remote participatory research of disability and Covid-19 via disability organisations in Sweden – A valid method? Oral presentation at *the 6th International Conference on Disability and Development: Disability and COVID-19*, ICED – International Centre for Evidence in Disability, London School of Hygiene & Tropical Medicine, March 14–17.

Lundälv, J., Eriksson, M., Nilsson, E M. (2023). *Working life of people with disabilities during the Covid-19 pandemic: An interview study conducted in Sweden*. Report, Gothenburg: University of Gotheburg. ISBN 978-91-527-8489-1.

Lundälv, J., Eriksson, M., Nilsson, E M. (2023). Co-designing future working life for people with disabilities – Learning from experiences gained during the Covid-19 pandemic. Presentation at the *NN*DR 2023 – NNDR 16th Research Conference*,* Reykjavik, Island, May 10–12.

Lundälv, J., Eriksson, M., Nilsson, E M. (2024). *Rapport: Enkätstudie med arbetsgivare inom offentlig sektor om inkluderande hybridvideomöten.* Projektrapportering, Göteborgs Universitet, RISE, Malmö Universitet.

Lundälv, J., Eriksson, M., Nilsson, E M. (2024). Rapport: Enkätstudie med funktionsrättsorganisationer om inkluderande hybrida videomöten*.* Projektrapportering, Göteborgs Universitet, RISE, Malmö Universitet.

Nilsson, E M., Eriksson, M., Lundälv, J. (2024). Live, remote, and disability-inclusive HCI research and practice: An exploratory workshop with representatives from Swedish Disability Rights Organisations. In *Adjunct Proceedings of the 2024 Nordic Conference on Human-Computer Interaction (NordiCHI '24 Adjunct)*. Association for Computing Machinery, New York, NY, USA, Article 60, 1-4. https://doi.org/10.1145/3677045.3685505.

Nilsson, E M., Lundälv, J., Eriksson, M. (2022). Design opportunities for future development of crisis communication technologies for marginalised groups – Co-designing with Swedish disability organisations. *Journal of Enabling Technologies, 16(3),* 159-171. https://doi.org/10.1108/JET-01-2022-0006

Nilsson, E M., Lundälv, J., Eriksson, M. (2023). Teleworking Life of Disabled Workers in Sweden – Promoting Autonomy and Emancipation, or not? Oral presentation at the *ALTER 2023 European Society for Disability Research 11th conference annuelle "Protection, Autonomie, Emancipation*", Centre de colloques Campus Condorcet, Aubervilliers, Paris, France, June 28-30.

Nilsson, E M., Lundälv, J., Eriksson, M. (2023). *Dokumentation: Workshop # 1 om inkluderande hybridmöten.* Projektrapportering, RISE, Malmö Universitet, Göteborgs Universitet.

Nilsson, E M., Eriksson, M., Lundälv, J. (2024). *Documentation: Workshop #4 Live, remote and disability-inclusive HCI research and practice – An exploratory workshop with representatives from Swedish Disability Rights Organisations*. Report, Malmö Universitet, RISE, Göteborgs Universitet.

Nilsson, E M., Eriksson, M., Lundälv, J. (2024). *Dokumentation: Workshop # 3 Framtidens arbetsplats.* Projektrapportering, Malmö Universitet, RISE, Göteborgs Universitet.

Nilsson, E M., Eriksson, M., Lundälv, J. (2024). *Dokumentation: Workshop # 2 Framtidens arbetsplats.* Projektrapportering, Malmö Universitet, RISE, Göteborgs Universitet.

Rooth, D-O., Bloom, N., Dahl, G B. (2025). Distansarbete och sysselsättning bland personer med funktionsnedsättning. SNS Analys 115. SNS – Studieförbundet Näringsliv och Samhälle. Stockholm: SNS Förlag. https://www.sns.se/artiklar/sns-analys-115-distansarbete-och-sysselsattning-bland-personer-med-funktionsnedsattning/

SCB. (2025). Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning 2024.

Medverkande forskare

Jörgen Lundälv, projektledare och redaktör, docent och universitetslektor i socialt arbete, Institutionen för socialt arbete, Göteborgs Universitet, Göteborg och docent i trafikmedicin, Institutionen för diagnostik och intervention, Umeå Universitet, Umeå. E-post: jorgen.lundalv@socwork.gu.se

Elisabet M Nilsson, docent och universitetslektor i interaktionsdesign, Institutionen för konst, kultur och kommunikation (K3), Malmö Universitet, Malmö. E-post: elisabet.nilsson@mau.se

Magnus Eriksson, senior forskare, RISE – Research Institutes of Sweden, Division Digital Systems, Göteborg. E-post: magnus.eriksson@ri.se

Jeroen Peeters, senior designforskare, RISE – Research Institutes of Sweden.